

шою мірою теорія сталого розвитку еволюціонує в напрямку забезпечення гармонії між двома світами – світом людини і навколишнім світом. Глобальні проблеми мають системний характер, є масштабними, складно побудованими та взаємопов'язаними і відображають властивості багатозаровності та ієрархічності простору.

Отже, дослідження якості інституціонального середовища в регіоні стосується з'ясування ступеня відповідності інститутів соціально-економічному становищу регіону, визначення характеру впливу, який інститути здійснюють на регіональний розвиток, оцінки якості виконання інститутами властивих їм функцій на даній території, а також визначення, наскільки зміст інститутів, що діють у регіоні, відповідає внутрішнім властивостям змістової визначеності самого інституту. Проблема модернізації діючих інститутів є актуальною для кожного регіону України. У вирішенні цього питання провідна роль має належати державі, прерогативою якої залишається розробка політики сталого економічного зростання, яка збалансовуватиме інституційні, економічні, соціальні й екологічні аспекти розвитку.

1. Бубенко П.Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку / П.Т. Бубенко. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 295 с.

2. Данилишин Б. В очікуванні кризи / Б. Данилишин // Дзеркало тижня. Україна. – 2012. – № 34. – С. 3.

3. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / под ред. А.А. Грищенко. – Х.: Форт, 2008. – 928 с.

4. Лібанова Е.М. Соціальні проблеми модернізації української економіки / Е.М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка, 2012. – №1. – С. 5-22.

5. Решетило В.П. Синергия становления и развития региональных экономических систем: монография / В.П. Решетило; Харк. нац. акад. город. хоз-ва. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 218 с.

6. Череп В. Реформа середовища, в якому живемо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.partyofregions.org.ua/faces/45ba093435068/view>.

Отримано 24.10.2012

УДК 330.101

О.А.ШЕКШУЄВ

Харківська національна академія міського господарства

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Досліджуються інституціональні аспекти державної політики соціально-економічного розвитку регіонів і визначаються шляхи її подальшої модернізації.

Исследуются институциональные аспекты государственной политики социально-экономического развития регионов Украины и определяются пути её дальнейшей модернизации.

Examines the institutional aspects of public policy and social and economic development of Ukraine and identifies ways of its further modernization.

Ключові слова: державна регіональна політика, інституціоналізація, модернізація, регіональна інституціональна структура, регіональне управління.

В умовах модернізаційних процесів, які відбуваються в економіці України як на державному, так і на регіональному рівні, актуальними є пошуки моделі ефективного функціонування соціально-економічної системи держави та регіонів, принципів і методів управління нею. Ефективне державне та регіональне управління повинне спиратися на самоорганізацію людей, враховувати історичні, природні, економіко-господарські, ментальні особливості жителів території, право людей вирішувати в певних межах, як їм організувати своє життя. Саме інституціональні критерії, які базуються на конкретно-історичних умовах тієї чи іншої країни та регіону, наступність традицій, ідей, духовного світу населення, системи ціннісних уявлень, культурних норм, менталітету, неформальних організацій, що побудовані на взаємодії між окремими елементами соціально-економічної системи, створюють передумови розвитку як регіонів, так і держави.

Проблеми, пов'язані з інституціональними аспектами державного регулювання та регіонального управління, стали об'єктом досліджень П.Т. Бубенка, Б.М. Данилишина, В.О. Жаворонкова, В.П. Решетило, Ю.П. Шарова [1-5] та інших вітчизняних вчених.

Метою статті є аналіз інституціональних аспектів підтримки розвитку регіонів, обґрунтування необхідності переосмислення вихідних теоретичних моделей і концепцій інституційного забезпечення суспільного розвитку для модернізації економіки України.

На сьогодні існує потреба у здійсненні аналізу інституціонального середовища регіонів України, оскільки воно є вагомим чинником соціально-економічного розвитку країни та забезпечення економічного розвитку регіонів.

Концептуально інституціоналізм виходить з принципу організацій, коли індивідуальні інтереси людей включені в структурні утворення, належність до яких наділяє людей певним статусом з відповідними правами та обов'язками. Інститут виступає способом узгодження частини та цілого, але таким чином, що кожна частина (група) має риси системи та організаційну самостійність, яка не пов'язана з обов'язковою адміністративною підпорядкованістю й самостійно забезпечує господарювання та відтворення продукту.

Процес управління розвитком регіону являє собою формування таких пропорцій між різними елементами регіональної системи, які забезпечують його ефективний соціально-економічний розвиток. Пропорції

та показники регіонального відтворювального процесу повинні відображати зміст усіх зв'язків господарських одиниць у середині регіону і за його межами, однозначно трактувати соціально-економічні явища і процеси, забезпечувати єдність внутрішньорегіональних і міжрегіональних матеріально-речовинних, фінансово-кредитних і трудових зв'язків, а також пропорцій процесу розширеного виробництва.

Розглядаючи господарський комплекс регіону, необхідно виділити два його основні аспекти – структурний і функціональний. У структурному відношенні регіональним комплексом є сукупність соціально-економічних інститутів, локалізованих на території регіону, які перебувають у певному взаємозв'язку і взаємозалежності. У функціональному аспекті господарський комплекс забезпечує здатність регіону сприйняти навантаження з боку підприємств, організацій, що розташовані на даній території, а також населення, що там проживає.

Макропередумови підвищення ефективності управління на регіональному рівні залежать і мають забезпечуватись єдністю державного та ринкового регулювання й дії громадянських інститутів, зокрема:

1) державне регулювання відповідає за узгодження стратегій, розробку цільових орієнтирів на різних рівнях управління регіоном та погодження стратегічних завдань, а також здійснює контроль в межах своїх повноважень;

2) ринкове саморегулювання має на практиці здійснювати опрацювання альтернативних стратегій соціально-економічного розвитку; оптимізувати генеральні стратегії; надавати рекомендації по їх втіленню;

3) вплив громадянських інститутів сприяє залученню громади до ухвалення управлінських рішень; враховує пропозиції громадських організацій; здійснює контроль за втіленням стратегічних завдань на всьому життєвому циклі тощо.

Для побудови моделі ефективної соціально-економічної системи, що забезпечить модернізацію регіону, вкрай необхідно створити механізм співробітництва та діалогу трьох секторів регіону – населення (у формі громадських організацій), суб'єктів економічної діяльності та органів влади, щоб в кінцевому результаті об'єднати їх зусилля. Схема реалізації розвитку регіону складається з поєднання таких основних компонентів:

- реалізація пріоритетів розвитку;
- участь і підтримка ринкових реформ громадськістю;
- владні інституції підтримки реалізації розвитку регіону.

Стратегічні зміни, які необхідні для модернізації регіонального розвитку, мають бути інституціоналізовані в системі управління. Під ін-

ституціоналізацією будемо розуміти встановлення правил та забезпечення виконання їх шляхом введення відповідних норм і санкцій. За відсутністю таких правил може виникати ситуація, коли розробкою стратегій розвитку займаються всі підрозділи регіонального органу управління водночас з поточними справами, при цьому втрачається відповідальність і перемагатимуть поточні сьогоденні проблеми.

Інституціоналізація регіонального управління має такі аспекти:

1) в організаційній структурі управління – методично-організаційне забезпечення й підтримка розвитку регіонів, моніторинг здійснення планів і підготовка рішень з цього приводу, створення постійно діючої інституції для аналізу інформації та підготовки проєктів управлінських рішень;

2) в нормативно-організаційному аспекті – внесення прав, обов'язків і відповідальності щодо реалізації функцій стратегічного та оперативного управління розвитком регіону;

3) в методично-організаційному аспекті – розробка і затвердження методико-технологічної моделі (методики) стратегічного управління в органі регіонального управління;

4) в оціночно-контрольному аспекті – здійснення регулярного аудиту за затвердженою методикою для оцінки раціональності процесів управління, якості та успішності соціально-економічної діяльності.

Діяльність регіональних інституцій має врахувати такий ринковий феномен, як зростання економічного потенціалу домашніх господарств, які представляють фізичних осіб, що підвищує можливості приватного інвестування регіональної економіки. На цій підставі може йтися про створення нового господарського порядку, який би враховував реальні закономірності регіонального розвитку, поєднував би цінності економічної лібералізації з інтересами регіональної громади, її певну автономність та підвищену відповідальність регіональних органів управління за зростання добробуту людей, спільнот та регіону.

Громадянське суспільство в Україні ще й досі має слабку спроможність до моніторингу та контролю за органами влади як у центрі, так і на місцях. При цьому найбільш проблемною сферою залишається недостатній рівень моніторингу функціонування органів влади громадянським суспільством, основними причинами цього є [3, с. 206-207]:

1) низький рівень обізнаності українців щодо ролі громадського сектора в забезпеченні належного управління органами влади;

2) практична відсутність можливостей державних та регіональних справ;

3) брак необхідної інформації, досвіду і часу;

4) обмежене фінансування громадської діяльності;

5) нерозуміння органами влади корисності від діяльності громадських організацій і підтримки з боку громадянського суспільства.

Принциповою у цьому зв'язку є ідея комунікативної раціональності, згідно з якою інформаційна взаємодія відбувається вільно, незалежно від владних ієрархій, спрямовується безпосередньо учасниками процесу, які мають доступ до необхідної інформації, а також можливість і здатність аргументувати, підтримувати, заперечувати чи оскаржувати певні питання. Відкрита постановка питання та обмін об'єктивною інформацією, альтернатива вибору безпосередньо впливає на формування соціальної єдності та є тим механізмом, який веде до забезпечення збільшення загальних суспільних благ.

Рівень участі громадян зростає по мірі зміни політики регіональної влади від простого надання інформації населенню – до зваженої політики з оцінкою виконавчої діяльності, забезпечення зворотного зв'язку, до структурних консультацій й широкого публічного діалогу, до партнерства та взаємної відповідальності під час прийняття рішень.

Інформаційна взаємодія сьогодні не зводиться тільки до практики консультування. Широке залучення та взаємодія є дещо іншим феноменом, ніж традиція публічних консультацій. Так, консультування передбачає, що інформують населення переважно владні структури, воно сфокусоване на розбіжності, виявленні та підтримці певних позицій на основі технічного вибору, причому інформаційна взаємодія відбувається для перевірки чи підтвердження певного вибору й після, власне, політичного процесу вибору варіанту рішення. На противагу цьому, залучення громадськості, що відбувається протягом процесу стратегічного управління в регіоні, націлене на мотивацію обговорення основних питань спільно з громадянами, отримання, осмислення і вивчення інформації з різних джерел та пошук загальних домовленостей на основі морального вибору, тобто передбачає збагачення цінностей, відкриття нових альтернатив вибору.

Отже, залучення громадськості не є шляхом прямого впливу на вибір політики, але є тим шляхом, який закладає загальний політичний контекст через визначення та осмислення суспільних цінностей і пріоритетів, справедливості і моральності, які ще Конфуцій вважав основою мистецтва управління державою.

Імплементация стратегічних підходів в практику управління владою складними регіональними структурами викликає різноманітні трансформації в управлінських процедурах, технологіях аналітичних досліджень і прогнозування, планування, підготовки та прийняття рішень, у стилі роботи і, навіть, в організаційній культурі.

Наявність стратегічного мислення у керівників і службовців здійснює позитивний вплив на функціонування органу регіонального управління через зміни ментальності і відношенні персоналу до службових обов'язків, через власне процес стратегічного планування і через нові позитивні результати такого управління.

1. Бубенко П.Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку / П.Т. Бубенко. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 295 с.

2. Данилишин Б.М. В очікуванні кризи / Б.М. Данилишин // Дзеркало тижня. Україна. – 2012. – № 34. – С. 3.

3. Жаворонков В.О. Стратегічне управління регіоном: економічна безпека, планування та розвиток: [Монографія] / В.О. Жаворонков, Г.В. Жаворонкова, В.О. Жмуденко – Умань: Видавець "Сочінський", 2010. – 270 с.

4. Решетило В.П. Синергия становления и развития региональных экономических систем: монография / В.П. Решетило; Харк. нац. акад. город. хоз-ва – Х.: ХНАМГ, 2009. – 218 с.

5. Шаров Ю.П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти: монографія / Ю.П. Шаров. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с.

Отримано 23.10.2012

УДК 332

І.Г.БУРКУН

Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Розкрито проблеми формування потенціалу соціально-орієнтованої економіки регіону в контексті особливостей розвитку регіональних ринків житлової нерухомості в умовах ринкової економіки, описана поточна ситуація на ринку житла з погляду управління і життєвих циклів об'єктів нерухомості в період інвестиційної і фінансової кризи, запропоновані можливі варіанти рішення поставлених задач і ймовірні напрямки розвитку ринку нерухомості при подальших сприятливих ринкових умовах функціонування.

Раскрыты проблемы формирования потенциала социально-ориентированной экономики региона в контексте особенностей развития региональных рынков жилищной недвижимости в условиях рыночной экономики, описана текущая ситуация на рынке жилья с точки зрения управления и жизненных циклов объектов недвижимости в период инвестиционного и финансового кризиса, предложены возможные варианты решения поставленных задач и вероятные направления развития рынка недвижимости при дальнейших благоприятных рыночных условиях функционирования.

In the article the problems of forming of potential of the socially oriented economy of region are exposed in the context of features of development of regional housing property markets in the conditions of market economy, a current situation is described at the market of accommodation from the point of view of management and life cycles of objects of the real estate in the period of investment and financial crisis, the possible variants of decision of the put tasks